خەڵاتی نۆبلی نادیە و رەخنە نارەواکان بەسەر نادیە و کۆمەڵگەی ئێزدیان ... شاخەوان شۆڕش

نادیە لە تەمەنی ٢١ ساڵیدا لە ١٥ سێپتەمبەری ٢٠١٤ دا لە گوندەکەی خۆیان کۆجۆ لەلایەن داعشەوە دەستگیردەکرێ و بەکۆیلە دەکرێ، لە نۆڤەمبەری ٢٠١٤ رزگار دەبێ، لە سەرەتای ٢٠١٥ دا وەک پەنابەر دەگاتە ئەلمانیا، لەساڵی ٢٠١٦ دا ٣ خەڵاتی مەزن (بالوێزی نیازباشی یوئێن، مەدالیای مافەکانی مرۆڤ و ئازادی دەربڕین) بەدەست دەهێنێ، لە تەمەنی ٢٤ ساڵیدا لە ساڵی ٢٠١٨ دا خەڵاتی نۆبلی ئاشتی بەدەست دەهێنێ.

لە کورتەی پیشەکیەکەدا چاڵاکی و کاریگەری نادیەمان بە بەلگەوە بۆ دەردەکەوێت. دیارە خەباتی نادیە بریتی بووە لە خەباتی ئەو لە ناساندنی تاوانی گەلکوژی ئێزدیان و هەروەها ئازایەتی نادیە لە دەرچوونی لە قاوغی قوربانیبوونەوە بۆ خەبات دژ بە تاوانباران، ناساندنی دەندەیی تاوانەکە بە جیهان و هەوڵدان بۆ دانپێنانی وەکو تاوانی گەلکوژی، هەروەها چوونی بۆ ئاستێکی جیهانی و لەوێدا خەباتکردن بۆ هەموو قوربانیانی تاوانی دەستدرێژی کە لە زۆربەی بارەکاندا لە کاتی شەردا و لە بوونی تاوانی جەنگ و پاکتاو و گەلکوژیدا روودەدەن، بۆنمونە وەکو دەستدرێژیەکانی تاوانی گەلکوژی دارفور، تاوانی پاکتاوی رەگەزی و گەلکوژی لە یوگوسلاڤیای کۆندا، لە شەری ئەتنی ناوخۆی کۆنگۆدا، تاوانی گەلکوژی رواندا و هتد. دیارە خەلاتەکە لەپای خەباتی نادیەیە بۆ قوربانیانی تاوانی دەستدرێژی لە شەڕدا و ئەوەش جەختی لەسەر دەکرێتەوە، هەروەکو خەباتی د.

دەنیس مەکویکە بەهەمان شێوە بۆ ڕزگارکردنی قوربانیانی دەستدرێژییە لە شەڕی نێوان وڵات و گروپە ئەتنیەکاندا. سەبارەت بە د. دەنیس پێویستە ئاماژە بەوە بکەین کە ئەو دکتۆرە تائێستا بە هەزاران نەشتەرگەری بۆ قوربانیانی دەستدرێژی کردووە و جگەلەوە هەوڵی داوە لەباری دەروونیدا یارمەتیان بدات. تەنانەت لە کاتی بەخشینەوەی خەڵاتەکەدا ئەو خەریکی نەشتەرگەری بووە. ئەو

قوربانیانەی د. دەنیس نەشتەری کردوون بەتایبەتی قوربانی شەڕی ئێتنیانەی کۆنگۆن.

نادیە موراد کە خۆی قوربانیەکی دەستی داعشە ١٨ کەسی لە خێزانەکەی بوونەتە قوربانی، هەندێکیان لە کچ و ژنەکان بەکۆیلەکراون، هەندێکیان کوژراون، دیارە پیاوەکان هەموویان گولەبارانکران. نادیە خۆی یەکێک بووە لە کچە ئێزدیە بەکۆیلەکراوەکان، دەستدرێژی کراوەتەسەر و لە ژێر ئازار و ئەشکەنجەداندا بووە. دواتر دوای نزیکەی ٣ مانگ کۆیلەیی خۆی ڕزگار کردووە.

جگەلەو خەڵاتە پێشتر نادیە موراد لە ساڵی ٢٠١٦ دا لایەن یوئینەوە وەکو بالوێزی نیازباشی داندرا و هەروەها مەدالیای مافەکانی مرۆڤی هاڤل و مەدالیای ساخارۆفی بۆ ئازادی دەربڕین بەدەستهێناوە. بەدەستهێنانی ئەو پایەیە و خەڵاتانە بێگومان نادیە دەبەنە ئاستێکی بەرزی جیهانی، کە ئەرکی سەرشانی ئەو و خەباتی ئەو دەبەنە ئاستێکی جیهانی و زۆر بەرفراوانتر. بەمجۆرە بەشێکی گرنگی خەباتی نادیە لەسەرەتاوە هەوڵێک بووە بۆ ڕزگارکردنی ئەوانەی بەکۆیلەکران و دەستدرێژیان کرایە سەر و لەبازارە ئیسلامیەکانی داعشدا هەرزانفرۆش کران، دواتر لە ساڵی ٢٠١٦ دا ئەو لایەنەی خەباتی ئەو گرنگی زیاتر وەردەگرێ و دەبێتە جیهانی، چون کێشەکە کێشەیەکی جیهانیە و بەرفراوانە.

لای هەمووان ئاشکرایە کە لە ڕێکەوتی ٣ ی ئۆگستی ٢٠١٤ دا ل□ بەرچاوی هەمووان جیهادیە ئیسلامیەکانی داعش بە پشتبەستن بەدین و باوەڕیان هەلمەتی لەناوبردنی ئێزدیانیان دەستپێکرد و ئەنجامدا. بەر لە هێرشەکەی داعش دەسەلاتداران پەراوێزیانکردبوون و کۆمەڵگەیەکی پشتگوێخراوبوون، ئەوەی سەر بە پارتی نەبوایە و سەر بەلایەنیتر بوایە پەراوێز و دژایەتی دەکرا، پارتی هەمان ڕەوتی بەحزبیکردن و گەندەڵ و ناکوردستانی لەوێش پیادەدەکرد، کۆمەڵگە خرابووە ژێر چنگ و چەپۆکی حزبی پشووتەنگی سەرۆک. ئەوان وەکو کۆمەڵگەیەکی تایبەت هیچیان بۆ نەکرا و گرنگیان پێنەدرا و لەبیرکراوبوون.

لە کاتی هێرشەکەدا هێزەکانی پارتی کە گوایە هێزی بەرگری و پارێزگاری ئەوێ بوون رایانکرد و ئێزدیەکانیان بۆ ئیسلامیەکانی داعش جێ هیشت، هەروەکو ئاوارە ئێزدیەکان گوتیان “فرۆشتیانن”. دیتمان دەستدرێژیان کرایەسەر و کوشتوبڕ کران. شوێن هەبوو چەند رۆژ و هەفتە دوای هێرشی شەنگال ئەوجا داگیرکرا وەکو گوندەکەی نادیە گوندی کۆجێ کە لەلایەن داعشەوە دەوری درابوو و لە ١٥

سەپتەمبەردا دەستی بەسەردا گیرا و خەڵکەکەی بەر شاڵاوی تاوانی گەلکوژی کەوتن. هیچ هێزێک بەهانایانەوە نەچوو. بۆیە دەکرێ بڵێین کورد و جیهان پشتیان تێکردن.

ئێزدیەکان ئێستا چ وەکو تاک یا کۆمەڵگە لە ئازار و تراومای تاوانەکاندا دەژین، چیرۆکە جەرگبڕەکان ئاسمانی بیر و هۆشیانی داگیرکردووە و لە زامی تەنیایی و بێکەسیدا دەتلێنەوە. دەسەڵات و کۆمەڵگەی موسوڵمانی دەوریان لە ئازار و داخوازیەکانی ئەوان ناگەن، قوربانیە رزگاربووەکان هەندێکیان لە ژێر هەڕەشەی لەناوچووندان، گەلێکیان نائومێدانە چاوەڕێی کۆتایی و نەمان دەکەن، لای زۆریان دوای نەمانی خۆشەویستان و دوای ئەو هەموو تیرۆر و تاوانە درندانەیە ژیان هیچ واتایەکی نەماوە. دیل و بەکۆیلەکراوەکان هەر ڕۆژەی مردنێک بەچاوی خۆیان دەبینن و خۆزگەی نەمان دەخوازن، کەسە هوشیار و بەئاگاکان لەوانە نادیە لە خەمی رزگارکردنی ئەوانیترن و خەبات دەکەن. زۆر لە دایکەکان چاوەڕێی هەوالی کچ و کوڕە وونبووەکانیانن و لە هەریسەنتی هیوای دوورەدەستدا دەڕوانن….

گومان لەوەدا نییە کەوا زۆرینەی ئێزدیەکان لە باشوری کوردستاندا دەژین، ئەوان کەمینەیەکی خاوەن ئایین و کەلتوری تایبەت بە خۆیانن، بەدرێژایی مێژوو بوونەتە قوربانی دەستی جوداکاری ئایینی و نەتەوەیی و چەندینجار بەرەوڕووی تاوانی پاکتاوی ڕەگەزی بوونەتەوە و کوشتوبڕ کراون، دواجار لە 2014 دا ئیسلامیستەکانی داعش تاوانی گەلکوژیان بە دڕندانەترین شێوە دژیان ئەنجامدا. ئێزدیەکان خۆیان دەڵێن ئەوان تائێستا ٧٤ جار بەرەوڕووی “فەرمان” واتە قڕکردن بوونەتەوە.

خەلاتکرنی نادیە ساڕێژی زامی ئەوان بێگومان ناکا هەروەکو مەبەستی خەڵاتەکەش ئەوە نییە، چون کێشەی ئەوان زۆر بەرفراوانتر و سەختترە، بەڵام بە جۆرێ لە جۆرەکان بۆ کۆمەڵگەی ئێزدی دانپێنانێکە بە ئازارەکانی کۆمەڵگەی لەبیرکراوی ئێزدیان و بوونی ئەو کۆمەڵگە بەشخوراو و قوربانییە. گومان لەوەدا نییە کەوا هەولەکانی نادیە ڕۆلی گرنگی لە ناساندنی کۆمەڵگەکە و تاوانەکەدا وەکو تاوانی گەلکوژی بینی.

وەکو دیتمان دوودڵی لە دانپێنان لە خەڵاتەکە و ڕۆڵی نادیەدا بەجۆرێ لە جۆرەکان لە لاپەڕە کۆمەلایەتیەکاندا خرایە روو، هەندێ بە ئەوەی ئاگاداری هیچ خەباتێکی نادیە بن هێرشیان کردەسەر و

ناوناتۆرەیان بۆ هەڵبەست، هەندێ لە بەر ڕەتکردنەوەی کوردبوونی ئێزدییەکان هێرشیان کردنەسەر. بەکورتی بەپێی ئەوەی نوسران ڕەخنەکان هەندێکیان لە بەئاگایی بوو، هەندیکیان لە دیدی ئەتنەناسیونالیستانەی کورتبینەوە بوو، وە هەندێکیان لە دیدێکی حزبیانەوە بوو، هەندێ لە دیدێکی ئیسلامیانەوە بوو. دیارە دوای بەرزبوونەوەی نادیە موراد وەکو ئەستێرەیەکی ئەو کۆمەڵگە بەشخوراوە، ئەو ڕەخنە و هێرشانە خرانەڕوو.

پیشتر نادیە موراد لەلایەن دەسەڵاتی هەرێم (پارتی کە لەو دەڤەرەدا دەسەڵاتدارە) گرنگی پێنەدراوە و دژایەتیشی کراوە. پارتی هەوڵیدا ئەندامی پارتی و پەرلەمان ڤیان دەخیل بەرزکاتەوە و سەرنجەکان بۆ لای ئەو ڕاکێش بکات بەڵام سەرکەوتوو نەبوو. بۆیە هەندێ لە ڕەخنەکان شون لەو دیدە حزبیەوە بەجۆرێ لە جۆرەکان هەڵدەگرێت.
ڕەخنەی ئیسلامیستەکان کلاسیکیە و گوتنەکان سەرچاوە لەو فاکتەوە دەگرن، کە ئیسلامیەکان ئەوان وەکو کافر سەیر دەکەن و نکۆڵی لە مافە ئایینی و کەلتوریەکانیان دەکەن، تووندڕەوەکانیان لەناوبردنیان بەڕەوا دەزانن. داعش کە ڕێکخراوێکی ئیسلامیستی توندڕەوە لەناوبردنی کۆمەڵگەی ئێزدی بە ئەرک دەزانێ و هەر لەو ڕوانگەیەوەش تاوانی گەلکوژی ئەنجامدا. لەڕاستیدا ئەو تێگەیشتنە نەرێنیە کاریگەری لەسەر کۆمەڵگەی موسوڵمانیش بەدیاری هەیە، هەروەکو زۆر لە موسوڵمانان تێگەیشتن و سەیرێکی نەرێنیان بەرامبەر بە مرۆڤ و کۆمەڵگەی ئێزدیان هەیە.

ڕەخنە ئیتنەناسیونالیستیەکان بە جۆرێ لە جۆرەکان نکۆڵی لە دانپێنان بە نادیە و کۆمەڵگەی ئێزدیان دەکات. دەگوترێ “ئەوان خۆیان بە کورد نازانن”، “نادیە چی بۆ کورد کردووە؟!”، “ئەوان حاشا لە کوردبوونی خۆیان دەکەن”! هتد. بەکورتی داوا لە نادیە و ئێزدیەکان دەکەن ناسنامەی نەتەوەیی خۆیان ساغ کەنەوە و ئایا ئەوان سەر بە ئێمەن یان ئەوان! بەکورتی ئەوان تەنها ئەو کاتە کۆمەڵگەی ئێزدیان لاپەسندە، ئەگەر ئەوان خۆیان بە کورد دابنێن و خۆیان لە کورد جیانەکەنەوە.

بەپێی مێژوو گەلی ئێزدی هەرگیز حاشایان لە زمان و کەلتوری خۆیان نەکردووە. باشترە ڕەخنەگران بچن گوێیان لێبگرن و سەیری کەلتور و ڕێتوالی ئایینیان بکەن! مانەوەیان دوای دەیان هەڵمەتی لەناوبردن بە درێژایی مێژووی بوونیان توانای خۆڕاگری ئەوان دەسەلمێنێ. ئەوان لە نێو گورگاندا ژیاون و درێژەیان بە مانەوەی خۆیاندا داوە. ئێزدیەکان وەکو کۆمەڵگەیەکی ئێتنی خاوەن ئایین و

دابونەریتی تایبەت بەخۆیان، خۆیان سەرپشکن لەوەی وابەستەی نەتەوەییان چییە. ئێزدین یا کوردن؟ ئەوە پرسیارێکە ئەوان لە وەڵامیدا سەرپشکن. پێناسەی نەتەوەیی تەنها و تەنها مافی ئێزدیەکان خۆیانە، مافی کورد یا عەرەب یا کەسیتر نییە ناسنامەی نەتەوەیی بەسەر ئەواندا بسەپێنێ. لە سەردەمی ڕژێمی بەعسدا ئێزدیەکان هەمووی بەعەرەب نوسرابوون و نکۆلی لە ناسنامەی نەتەوەییان کرابوو، هەروەکو ئێزدیەکان کەوتبوونەژێر سیاسەتی بەعەرەبکردن و تواندنەوە لە پرۆسەیەکی پلانبۆداندراوی پاکتاوی رەگەزیدا. سەپاندنی ناسنامەی نەتەوەیی بەسەر ئێزدیەکاندا بەهەرجۆرێک بێت دەچێتە خانەی چەوساندنەوە و پاکتاوی رەگەزی. هەروەها هەر جوداکاریەکی ئایینی یا نەتەوەیی پێشێلی مافەکانی مرۆڤە. بۆیە گرنگە دەرک بەوە بکرێت کەوا کۆمەڵگەی ئێزدی هەموو مافێکی کەلتوری و رامیاریان هەیە و پێویستە ئەو کەمینەیە بپارێزرێن، دان بە مافی کەلتوری و رامیاریاندا بندرێت، هاوکاریان لە ئاوەدانکردنەوە، گەشەسەندن و کرانەوەدا بکرێت، پێویستە خەڵکی کوردستان بە چاوی ڕێز و خۆشەویستیەوە سەیری ئەو کۆمەڵگە بەشخوراو و خۆڕاگرە لەمێژینەیە بکەن، شانازی بە جودایی و تایبەتمەندیەکانی ئەوان بکەن، باوەشی میهرەبانیان بۆ بکەنەوە و خۆشیان بوێن.

لە کۆتاییدا پیویستە بگوترێت، خەباتی نادیە خەباتێکی بەرزی مرۆڤایەتیە لە ئاستی کوردستان و ئێراق و هەرێم و جیهاندا. خەباتی چالاکوانانی مافی مرۆڤ و تاوانی گەلکوژی چ لە ئاستی کوردستاندا یا جیهاندا لەگەڵ خەباتەکەی ئەودا لەیەک ڕێچکەی خەبات دەکەنەوە. خەباتی نادیە وەکو خەباتی هەر چالاکوانێکی مافی مرۆڤ بە جیهانێکی رەواتر و باشترە.

ژمارەیەک لەو ڤیدیۆکلیپانەی کە ئاماژە بە چالاکیەکانی نادیە موراد، تاوانکاریەکانی داعش و ئازاری قوربانیان دەکەن لە خوارەوە داندراوە.

Nadia Murad speaking to BBC HARDtalk in 2016

Amal Clooney Criticizes World Response To Yazidi Genocide | NBC News

الفتاة الأيزيدية نادية مراد: “داعش يغتصبون السيدات بعد الصلاة .. وقتلوا 700 شاب في ساعتين

https://www.youtube.com/watch?v=FhjV2aDlo9Q

Nadia Murad: Eine Jesidin kämpft für Menschenrechte

ISIS Survivor Nadia Murad Becomes UN Goodwill Ambassador | NBC News

The Interview: Yazidi former sex slave Nadia Murad recalls IS (group hell in Iraq (2016

Nadia’s Story: Yazidi survivor calls for international protection

Nobel Peace Prize shared by Nadia Murad, anti-rape activist l Al Jazeera English

Nobel Peace Prize laureate 2018 Nadia Murad, Efforts to end sexual violence as a weapon in war

Nobel peace prize 2018 winners: who are Denis Mukwege and ?Nadia Murad

Yazidi Girls: Prisoners of ISIS